

din partea moșiei sale numite Silvaș¹⁾, chiar jumătate din partea libertinilor²⁾ și iobagilor aflați acolo, împreună cu toate drepturile și ce țin de el, împreună cu acele pământuri pe care i le-a dat aceluiași mai înainte, ca să le stăpânească cu drept nestrămutat, dar cu acea condiție rânduită între ei în chip pașnic, că în pământul Socionali vor avea amândoi părțile lor, despărțite prin semne de hotar, adică, amintitul comite Ștefan să se bucure de partea sa din spre Săplac³⁾, iar zisul Paul să se bucure de partea sa din spre Uleac⁴⁾, iar pădurea mare precum și dreptul de vânătoare îl vor stăpâni împreună. Iar pentru ca cuprinsul acestui lucru să rămână întreg și totdeauna puternic am dat, la cererea celor două părți, scrisoarea de față ca mărturie a unei credințe mai tari și a puterii trăiniciei veșnice, întărită cu puterea peceții noastre. Dată în anul de mântuire o mie două sute patruzeci și șase, fiind cantor Iacob, custode Acus și decan Constantin.

Textul lat. in rev. *Transilvania*, 1871, V, p. 56.

285

1247 Iunie 2, <Alba Regală>.

În numele sfintei treimi una și nedespărțită, amin. Bela din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, Dalmației, Croației, Ramei, Serbiei, Galiției, Lodomeriei și Cumaniei deapănarea.

Se cere înălțimei regale și se cade măririi atotstăpânitoare ca între celelalte <griji> să vegheze cu atât mai cu grije la sporirea numărului supușilor, cu cât slava lor se înalță mai ales prin mulțimea poporului supus, când se știe îndeosebi că puterea, pacea și liniștea tuturor regilor și regatelor stau în tăria acestor <supuși>. Și încă se mai adaogă la această parte mai însemnată a grijii regelui, ca să-i privească cu mai multă blândețe și să-i dăruiască cu mai mari binefaceri pe aceștia prin care se nădăjduiește că se va isca și în lumea aceasta folos <mai bogat> și că regele tuturor regilor e mai cucernic lăudat. Așa dar mânați de acest gând am hotărât în acest chip — stând la sfat împreună cu venerabilul bărbat Rembaldus marele preceptor al caselor Ospitalierilor din Ierusalim din părțile de dincoace de mare, după ce ne-am sfătuit îndelung cu fruntașii⁵⁾ și baronii regatului nostru, cu privire la repopularea regatului nostru, care prin năvălirea dușmănoasă a neamului barbar numit Tătari a suferit mare pagubă, atât prin pierderea bunurilor, cât și prin uciderea locuitorilor — ca, deoarece acel preceptor, în numele casei Ospitalierilor, s'a îndatorat de bună voie, el și casa Ospitalierilor, să lupte în chipul arătat mai jos pentru ajutorarea regatului nostru și pentru apărarea credinței creștine și să ne dea sfat și ajutor credincios⁶⁾ pentru popularea

¹⁾ *Scylas*. ²⁾ *libertini*. ³⁾ *Sceplak*. ⁴⁾ *Vylok*. ⁵⁾ *principes* din text, adică palatinul Ungariei, voevodul Transilvaniei, banul Croației, etc. ⁶⁾ *consilium et auxilium*.

țării noastre, după cum va îndeplini și celelalte condiții ce se vor arăta
 îndată în această scrisoare, îi dăm și îi dăruim, lui și printr'insul numitei
 case, întreagă țara Severinului, împreună cu munții acesteia și cu toate
 celelalte locuri ce țin de ea ¹⁾, precum și cu cnezatele lui Ioan și Farcaș până
 la râul Olt, afară de țara voevodului Litovoi, pe care o lăsăm Românilor, (?!) ²⁾
 după cum au avut-o aceștia și până acum. Totuși așa le dăm încât jumătate din
 toate foloasele și veniturile și slujbele din întreaga țară a Severinului
 amintită și din cnezatele numite mai sus, să ne rămână nouă și urmașilor noștri,
 iar cealaltă jumătate o lăsăm pentru folosul casei pomenite mai sus, afară de
 bisericie înființate și de cele ce se vor întemeia în toate teritoriile amintite
 mai sus, din veniturile cărora nu ținem nimic pentru noi, rămânând neatinse
 cinstea și drepturile arhiepiscopilor și episcopilor pe care le-au avut mai înainte,
 lăsând la o parte deasemenea toate morile dintre hotarele teritoriilor amintite, atât
 cele clădite cât și cele ce se vor clădi, în afară de cele din țara Litua,
 deasemenea cu toate clădirile și semănăturile, făcute cu cheltuiala fraților zisei
 case, deasemenea cu fânațele și pășunile pentru vitele și oile lor, la fel și cu
 pescăriile, care sunt acum sau care se vor face de către dânșii, pe care toate le
 lăsăm în întregime în folosul fraților acestora, afară de pescăriile dela Dunăre,
 și pescăriile dela Celeiu ³⁾ pe care le ținem spre folosul împreună al nostru și al
 acestora, <al cavalerilor>. De asemenea dăruim casei Ospitalierilor, ca și mai sus,
 să strângă jumătate din toate veniturile și foloasele ce se vor aduna pe seama
 regelui dela Români ⁴⁾ ce locuiesc în țara Litua afară de țara Hațegului ⁵⁾
 cu cele ce se țin de dânșii. Voim însă, ca amintiții Români ⁶⁾ să ajute pe numiții
 frați cu oastea lor ⁷⁾ spre apărarea țării și spre înfrângerea și pedepsirea atacurilor
 ce ni s'ar aduce de către streini, iar la rândul lor, cu prilejuri asemănătoare, frații
 înșiși să fie datori să dea sprijin și ajutor ⁸⁾ <Românilor> ⁹⁾ cât le va sta în putință.
 Pe lângă acestea cu privire la sarea ce le-am îngăduit să o transporte în chip
 îndestulător spre folosința acestei țări și a părților din spre Bulgaria, Grecia
 și Cumania, ei vor putea să o scoată din orice ocnă din Transilvania de unde
 le va fi mai ușor, cu cheltuiala — dimpreună <comună> a noastră și a lor — păzindu-
 se întru toate dreptul episcopilor, tot astfel și din banii ¹⁰⁾ care vor umbla
 acolo din voința regelui și cu sfatul preceptorului acestei case, din acea vreme,
 jumătate ținem pentru noi, precum s'a spus și despre celelalte venituri, iar cea-
 laltă jumătate va rămâne spre folosul zisei case, păzindu-se drepturile bise-
 ricilor. Orânduelile pe care le va face zisa casă, pentru libertățile și judecățile,
 atât ale nobililor cât și ale altora, care vin din alte părți să locuiască în teritoriile

¹⁾ *attinentiis*. ²⁾ *Olatis*, traducere încă nedefinitivă: valahii, români etc. ³⁾ În document
 sunt doi termeni: *piscationes* pentru cele dela Dunăre cu înțelesul de pescării naturale și
piscinae pentru cele dela Celeiu, cu înțelesul de pescării amenajate de mâna omului ⁴⁾ *terra*
Hersza. ⁵⁾ *cum apparatu suo bellico*. ⁶⁾ *subsidiium et iuvanium*. ⁷⁾ de moneta <nova>.

amintite, le vom încuviința și statornici, rămânând partea din venituri și din foloase întreagă a noastră, cu acest adaos, că de se va rosti vreo sentință pentru vărsare de sânge împotriva mai marilor țării <acesteia> ¹⁾ și aceștia se vor simți nedreptățiți, să poată face apel la curtea noastră. Mai adăogăm, că dacă ar veni vreo oaste asupra regatului nostru, — de care lucru să ne ferească Dumnezeu — a cincea parte din ostașii regiunilor amintite să fie datori a veni în oastea noastră și a pleca la războiu pentru apărarea țării noastre. Iar dacă vom pleca cu oastea spre Bulgaria, Grecia și Cumania, va ieși a treia parte din cei în stare a merge la războiu și din prada de războiu, atât din cea mișcătoare cât și din cea nemișcătoare, numita casă își va primi partea după numărul ostașilor din țara Severinului și după armele lor. Pe lângă aceasta, am dăruit amintitului preceptor și printr'însul casei Ospitalierilor, toată Cumania, dela râul Olt și munții Transilvaniei, în aceleași condiții arătate mai sus despre țara Severinului, afară de țara lui Seneslau voevodul Românilor²⁾, care rămâne acelora, după cum au avut-o și până acum și întocmai în toate acele condițiuni rânduite mai sus cu privire la țara Litua. Inșă nu vrem să trecem cu vederea aceasta, că dela cea dintâi așezare a pomeniților frați, timp de douăzeci și cinci de ani, toate veniturile țării Cumaniei în întregime le va strânge numita casă, afară de cele din țara amintită a lui Seneslau, din care vor primi numai jumătate din venituri și foloase. De atunci, jumătate din toate veniturile, foloasele și slujbele, încuviințate și jurate de înălțimea regală, vor fi plătite vistieriei regale ³⁾ de către frați acelei case așa fel, ca din cinci în cinci ani, trimisul nostru osebit va trebui să socotească veniturile, foloasele și slujbele venite de acolo. Iară cheltuielile ce se vor face cu paza cetăților sau întăriturilor, trebuie să le purtăm noi împreună cu acei frați, păstrându-ne alte condiții pentru noi, păstrându-se și excepțiunile din partea Ospitalierilor din țara Cumaniei, cum ar fi cu privire la biserici, mori și toate celelalte care s'au spus mai sus una câte una, în legătură cu Severinul. La zidirea cetăților în amintita țară a Cumaniei, precum și la apărarea țării Cumaniei împotriva oricăror dușmani, vom sta în ajutorul frașilor cu sfatul și cu puterea când va fi nevoie și când vom fi chemați de acești frați vom merge în persoană, de nu vom fi împiedecați de alte lucruri. Le-am mai dăruit acelora pământ de patru sute de pluguri în Feketig sau în alt loc în Transilvania ⁴⁾ și vom împlini acest număr la intrarea în țara Cumaniei sau în Severin, unde vom crede a fi mai de folos numiților frați, despre care danie vom face scrisoare deosebită. În sfârșit, pentru ca această casă a Ospitalierilor să-și poată aduce cu ușurință pe mare ceea ce îi va trebui, spre folosul țării noastre și a ei, i-am dăruit cetatea Scardona de lângă mare cu toate drepturile și cele ce se țin de ea, precum și prediul Peszath în hotarele și cu folosințele ce se țin

¹⁾ *maiores terrae.* ²⁾ *Olatis, traducere încă nedefinitivă valahi, români etc.* ³⁾ *fisco regio.* ⁴⁾ *ultra silvas.*

de acel prediu, așa cum l-a ținut prea iubitul nostru frate de fericită amintire regele Coloman, afară de drepturile bisericilor care le rămân lor. Pe lângă acestea am dăruit susnumiților frați pământul numit Woila de lângă Dunăre, nu departe de Semlin, scos de sub stăpânirea cetății Caraș¹⁾, cu toate foloasele și cele ce țin de el, așa cum l-a ținut neîntrerupt Nicolae, fratele lui Ugolin. Mai departe, numitul preceptor, pentru daniile noastre pe care le facem sau le-am făcut din motivele mai jos amintite, a făgăduit în numele său și al zisei case, că va lua armele împotriva tuturor păgânilor de orice neam ar fi, la fel și împotriva Bulgarilor și chiar și împotriva altor schismatici, dacă vor lovi sau atinge regatul sau hotarele regatului, va chema și fără zăbavă va aduce în regatul nostru în timpul de față spre slujba noastră și a regatului nostru o sută de frați ostași încercați și cu cai bine echipați și după cuviință. Impotriva unei oaste creștine, ce ar voi să pătrundă în regatul nostru s'a obligat în numele casei, să dea cincizeci de frați înarmați spre paza și apărarea cetăților și întăriturilor dela hotare, precum sunt Pojon, Moson, Sopron, Cetatea de Fier²⁾, Cetatea Nouă³⁾ și altele mai jos, unde va vroi să-i așeze regele și șaizeci <de frați înarmați> împotriva Tătarilor, dacă s'ar întâmpla ca aceștia să intre în regatul nostru, de care lucru ferească dumnezeu; tuturor acestora câtă vreme sunt în paza cetăților și a întăriturilor, li se vor plăti cele trebuitoare din veniturile regale. S'a mai adăogat în numele casei, ca preceptorul sau magistrul⁴⁾ care va fi trimis de peste mare sau din alt loc pentru conducerea caselor din regatul nostru, la sosirea sa va fi dator să făgăduiască, sub jurământ de credință obișnuit ordinului său, că va fi întru totul credincios regelui și regatului și că va ține el și-i va sili și pe ai săi să țină fără înșelăciune toate și fiecare din cele spuse mai sus și că va avea grije și se va strădui să populeze nu numai regiunile amintite, dar și alte regiuni ale regatului nostru și că pe țărani⁵⁾ din regatul nostru de orice stare și neam ar fi și pe Sașii și pe Teutonii din regatul nostru nu-i va primi să se așeze în regiunile susnumite, fără îngăduința regească osebită. La acestea noi am mai adăogat și preceptorul a primit în numele amintitei case, că de s'ar întâmpla ca preceptorul sau magistrul de acum sau cel care va fi în acel timp, să calce vreuna sau mai multe din condițiile față de care zisul preceptor însuși și numita casă s'au obligat mai sus și dacă fiind făcută atentă a treia oară în chip solemn nu s'ar îngriji de îndreptare, — și marele magistru de peste mare, încunoștințat după cuviință din partea regelui despre acest lucru, încă n'ar îndrepta greșala în curs de un an după ce a fost încunoștințat și dacă s'ar omite sau neglija aceasta de către zisul magistru sau preceptor din acel timp — greșala să fie îndreptată de judecata regească după placul și voința sa, muștrându-i sau pedepsindu-i

1) Crassov. 2) Castrum Ferreum, Vasvár. 3) Uyvar. 4) preceptor seu magister. 5) rustici.

pe aceștia prin luarea veniturilor sau în alt chip după cât va fi de mare și de grea¹ greșala lor. Așa dar, ca toate și fiecare dintre cele amintite și înfățișate înaintea noastră și a nobililor noștri să aibă putere pe veci, cât se ține de noi, am întins dreapta noastră regală spre credință și am făgăduit, că atâta timp cât casa își va ține obligațiile luate, noi le vom ține necălcate <pe ale noastre> și vom face să se țină necălcate și de alții, dând scrisoarea de față întărită cu bula noastră de aur²) și am poruncit iubitului și credinciosului nostru Achile prepozitul de Alba, vice-cancelarul curții noastre, împuternicitul nostru, ca numitul preceptor în numele amintitei case a Ospitalierilor să fie așezat în suszisele posesiuni în numele autorității regale. Dat prin cinstitul părinte Benedict arhiepiscop de Caloccea și cancelar al curții noastre. <Credința> cinstitului părinte Ștefan arhiepiscop de Strigoniu, a episcopilor Bartolomeu de Pécs, Ștefan de Zagreb, Vasile de Cenad, Ponsa de Bosnia, Artolf de Győr, Zalando de Vesprim, Vicențiu de Oradea, Heimón de Vaț, Gall al Transilvaniei, Lamprecht de Agria, păstorind bisericile lui Dumnezeu în chip fericit. <Credința> lui Retislau strălucitul duce al Galiției și ban a toată Slavonia, Ștefan comite palatin, Laurențiu voevod al Transilvaniei, Dionisie mare vistier și comite de Pojon, Roland mare vornic, Mauriciu mare stolnic și comite de Nitra, Chak mare comis și comite de Sopron, Bagin mare paharnic și comite de Bana, a comiților Pavel de Solnoc, Benedict de Moson, Nicolae de Zalad, alt Nicolae de Cetatea de Fier, Henric de Somogy, Severit de Alba și a celorlalți numeroși comiți și dregători ai regelului nostru. În anul dela întruparea domnului o mie două sute patruzeci și șapte, în a patra zi a nonelor lui Iunie, în anul domniei noastre al doisprezecelea.

Textul lat. la Theiner, I, p. 208—211, după Registrele Vaticanului ale papei Inocențiu al IV-lea din 1250 (Reg. Vat. vol. 22 f. 75 — 76); și la Hurmuzaki-Densușianu, I, 1, p. 249—253. Colationarea textului latin s'a făcut după fotocopia din Registrele Vaticanului.

286

1247 Septembrie 18, Lyon.

Inocențiu, arhiepiscopului de Caloccea, episcopilor Transilvaniei și a Cenadului. Din partea venerabilului frate al nostru episcopul și a iubitului fiu prepozitul și al capitlului bisericii de Kew, mi s'a cerut cu smerenie, că deoarece părțile acelea au fost rău pustiite de Tătari și nu ar avea vreun loc unde să se adăpostească la o nevoie — și tu frate a<rchiepiscop>e ai avea în dieceza lor mănăstirele sf. Grigore și sf. Dumitru ale ordinului sfântului Benedict, pentru a înălța aici locuri întărite³) folositoare — să binevoim a le îngădui

¹) iuxta quantitatem et qualitatem excessus.   ²) bulla nostra aurea.   ³) castra.

Doc. Nr. 285.

1247 Iunie 2.

Magistro et fratribus Hopsitalis Jer<oso>limitani¹⁾.

Magnum caritatis et providentie opus per vos intelleximus, ca<trissimum> in Christo fil<ium> n<ostrum> Belam Ungarie illustrem regem: divine pietatis intuitu et consideratione etiam utilitatis pu<bli>ce regni sui Hospitali <est>ro fecisse, conferendo videlicet dil<ecto fil>io fratri Rembaldo, preceptori domorum Hospitalis Jerosolimitani in partibus cismarinis nomine Hospitalis eiusdem, in regno suo terram non modicam, iurisdictiones et alia que in confecto privilegio aurei sigilli sui munimine roborato plenius exprimuntur, adiectis conditionibus pro ipsius regni defensione ac statu prospero sibi que quibusdam iuribus reservatis. Nos igitur et regni predicti conservationem zelantes et Hospitalis ipsius cupientes commodum et augmentum, concessionem predictorum sicut provide a rege predicto facta est, ratam habentes et gratam, illam auctoritate apostolica confirmamus et presentis <s>cripti <pa>trocinio <com>munius tenorem ipsius privilegii de verbo ad verbum pre<sentibus> inseri facinetes, qui talis est.

In nomine sancte trinitatis et individue unitatis, Amen. Bela dei gratia Hungarie, Dalmatie, Chroatie, Rame, Servie, Gallitie, Lodomerie Cumanieque rex, in perpetuum. Regum celsitudo requirit et sublimium dignitati debetur, ut inter cetera eo studiosius ad multiplicationem invigilet subditorum, quo ipsorum gloria in subiecte plebis multitudine specialius exaltatur, presertim cum regum omnium et regnorum potentia, pax et securitas in suorum robore consistere dinoscantur. Accedit nichilominus non ad modicam sollicitudinis regie partem eos benignioribus intueri et amplioribus prosequi beneficiis, in quorum personis et utilitas temporalis provenire speratur et rex regum omnium propensius honoratur. Hac itaque consideratione inducti cum venerabili viro fratre Rembaldo domorum Hospitalis Jerosolimitani magno preceptore in partibus cismarinis dilecto amico nostro super populatione regni nostri, quod per hostilem barbare nationis incursum, que Tartari appellantur, sicut in bonorum amissione, sic incolarum interemptione grave sustinuit dispendium, longo prehabito tractatu cum principibus et baronibus regni nostri, in hoc nostra resedit communiter deliberatio, ut, quia idem preceptor nomine domus Hospitalis in subsidium regni nostri intuitu defensionis²⁾ fidei Christiane arma assumere secundum formam inferius annotatam et in populanda terra nostra consilium et auxilium³⁾

¹⁾ Rând, cuprinzând adresa, scris, ca de obicei, pe marginea registrului.

²⁾ In doc.^o: defensiones, corectat.

³⁾ *Consilium et auxilium*, expresie caracteristică terminologiei feudale în legătură cu obligațiile vasalului.

impendere bona fide nec non alias subire condiciones paulo post presentibus insertas se ac domum Hospitalis sponte obligavit, damus et conferimus sibi et per eum dicte domui totam terram de Zeurino cum alpibus ad ipsam pertinentibus et aliis attinentiis omnibus, pariter cum kenazatibus Joannis et Farcasii usque ad fluvium Olth, excepta terra kenazatus Lytuoy woiavode, quam Olati relinquimus, prout iidem hactenus tenuerunt, ita tamen, quod medietatem omnium utilitatum et reddituum ac servitorum de tota terra Zeurini memorata et kenazatibus supra nominatis provenientes nobis et successoribus nostris reservamus, medietate alia ad usum domus supradicte cedente, exceptis ecclesiis constructis et construendi in omnibus terris supradictis, de quarum redditibus nichil nobis reservamus, salvis tamen reverentiis et iuribus archiepiscoporum et episcoporum, que habere dinoscuntur, exceptis etiam molendinis omnibus infra terminos prenominarum terrarum ubicumque factis vel faciendis, preterquam in terra Lytua nec non edificiis et agriculturis omnibus sumptibus fratrum dicte domus factis, fenetis quoque seu animalium et pecorum suorum pascuis, piscinis etiam, que nunc sunt vel fient per ipsos, que omnia ad ipsorum fratrum usum integraliter volumus retineri, preter piscationes Danubii ac piscine de Cheley, quas nobis et ipsis communes reservamus. Concedimus etiam, quod medietatem omnium proventuum et utilitatum, que ab Olati terram Lytua habitantibus excepta terra Harszoc cum pertinentibus suis regi colligentur, domus Hospitalis percipiat antedicta. Volumus etiam, quod memorati¹⁾ Olati ad defensionem terre et ad iniurias propulsandas seu ulciscendas, que ab extraneis nostre ditioni non subiectis inferrentur, iamdictis fratribus cum apparatu suo bellico assistere, et e converso ipsi fratres in casibus consimilibus eis subsidium et iuvamen iuxta posse impendere teneantur. Ad hec de salibus, quos ad usum dicte terre et illarum partium versus Bulgariam, Greciam et Cumaniam sufficienter deferri concedimus, de quacumque salifodina Ultrasilvana commodius sumptibus nobis et ipsis communibus extrahi poterunt, salvo in omnibus iure episcopali, nec non de moneta, que illic, de voluntate regia et consilio preceptoris domus illius pro tempore constituti, curret, medietatem nobis reservamus, sicut de ceteris redditibus est pretactum, medietate alia ad usum dicte domus convertenda, salvis iuribus ecclesiarum. Ordinationes quoque quas nobilibus ac aliis tam super libertatibus ipsorum, quam super iudiciis ad inhabitandum terram iamdictam aliunde venientibus concesserit, salva parte nostra reddituum et utilitatum exinde provenientes dicta domus nec non sententias, quas tulerit in eosdem, ratas habebimus atque firmas, hoc addito, quod si contra maiores terre aliqua sententia de sanguinis effusione prolata fuerit, in qua senserint se gravari, ad nostram curiam valeant appellare, hoc insuper adiecto, quod si exercitus regnum nostrum, quod absit,

¹⁾ In doc. gresit: memorato.

invadere¹⁾ attemptaret, quinta pars armatorum terre iamdictae pro defensione terre nostre in exercitu nostro ad bella procedere teneatur. Si autem versus Bulgariam, Greciam et Cumaniam exercitum moverimus, tertia pars omnium ad bella habilium procedet et de acquisitionibus tam mobilium quam immobilium portionem recipiet domus iamdicta pro numero personarum exercitus de Zeurino pariter et armorum. Ad hec contulimus preceptori antedicto et per ipsum domui Hospitalis a fluvio Olth et alpibus Ultrasilvanis totam Cumaniam, sub eisdem conditionibus, que de terra de Zeurino superius sunt expresse, excepta terra Szeneslai woiavode Olatorum, quam eisdem relinquimus, prout iidem hactenus tenuerunt sub eisdem etiam conditionibus per omnia, que de terra Lytua sunt superius ordinate. Hoc autem nolumus preterire, quod a primo introitu sepedictorum fratrum usque ad viginti quinque annos omnes redditus Cumanie terre integraliter domus percipiat iam prefata, preterquam de terra Szeneslay antedicta, de qua tantum medietatem reddituum et utilitatum obtinebit. Ex tunc vero medietas omnium proventuum, utilitatum et servitorum per fratres eiusdem a celsitudine regia approbatos et iuratos fisco regio ministratur, ita tamen, quod de quinquennio in quinquennium per nostrum hominem specialem proprii redditus, servitia ac utilitates exinde provenientes debeant computari. Sumptus vero, qui in castrorum seu munitionum custodiis <fiunt>²⁾ sicut nobis et ipsis fratribus debent esse communes, salvis aliis conditionibus pro parte nostra et exceptionibus pro parte domus Hospitalis in terra Cumanie, ut puta de ecclesiis, molendinis et aliis omnibus, que singillatim superius de Zeurino sunt expressa. Ad castra etiam edificanda in dicta terra Cumanie necnon contra quoslibet impugnatores terre Cumanie consilium et vires ipsis fratribus impendemus, cum necesse fuerit et ab ipsis fratribus fuerimus requisiti, etiam cessantibus impedimentis aliis illuc personaliter accedendo. Conferimus etiam eisdem terram quadringentorum aratorum in Feketig, vel alibi ultra silvas complebimus hunc numerum, ubi magis ad introitum terre Cumanie vel Zeurini dictis fratribus videbimus expedire, super qua donatione litteras nostras dabimus speciales. Denique ut sepedicta domus Hospitalis commodius sibi necessaria per mare valeat procurare, pro utilitatibus regni nostri et suis contulimus sibi et suis contulimus sibi iuxta maritima civitatem Scardonam cum omnibus suis pertinentiis et iuribus ipsam contingentibus necnon predium Pecath cum suis terminis et utilitatibus, prout, carissimus frater noster inclite memorie Colomanus rex tenuit et quemadmodum ad ipsum predium pertinere dinoscuntur, salvis ecclesiarum iuribus in eisdem. Insuper etiam terram nomine Woyla iuxta Danubium non longe a

¹⁾ In doc. urmează attea < attempta >, șters de scrib prin operația „expunctării” fiind de prisos.

²⁾ Cuvânt care lipsește în doc. Completarea se găsește la Fejér.

Zenilen ¹⁾ existentem, a castro de Crassou ²⁾ exemptam, cum omnibus pertinentiis et utilitatibus suis, sicut Nicolaus frater Ugolini in perpetuitatibus tenuerat, fratribus contulimus antedictis. Porro sepedictus preceptor ob concessionibus nostras, quas propter causas infrascriptas facimus seu fecimus, obligavit se nomine dicte domus arma assumere contra omnes paganos cuiuscumque nationis necnon contra Bulgaros, contra alios autem scismaticos, si regnum vel regni confinia invadere attemptarent, nominatim ac precise introducere in regnum nostrum in presenti ad nostrum et regni servitium centum fratres militaribus armis et equis decenter et bene preparatos. Contra exercitum autem Christianorum regnum nostrum intrare volentem obligavit se nomine dicte domus, dare quinquaginta fratres armatos ad custodiam et defensionem castrorum et munitio-
num in confiniis existentium, ut est Posonium, Musunium, Suprunium, Castrum Ferreum, Castrum Novum et etiam infra, ubicumque rex voluerit collocare, et sexaginta contra Tartaros, si regnum nostrum ipsos intrare contingat, quod absit. Quibus omnibus, quamdiu sunt in custodiis castrorum et munitio-
num, regia provisio faciet sumtus necessarios ministrari. Adiunctum etiam est nomine domus, quod preceptor seu magister, qui pro tempore ad gubernationem domorum tum in regnis nostris existentium mittetur de partibus transmarinis vel aliis in introitu suo promittere teneatur, data fide iuxta consuetudinem sui ordinis, omnem fidelitatem regi et regno et observare facere atque attendere in se et suis sine fraude universa et singula supradicta, et quod curam et operam dabit ad populandum non solum dictas terras, sed etiam alias terras nostri regni, et quod rusticos de regno nostro cuiuscumque conditionis et nationis, ac Saxones vel Teutonicos de nostro regno non recipiant ad habitandum terras supradictas nisi de licentia regia speciali. Adiunctum insuper fuit a nobis et a preceptore iamdicto nomine prefate domus receptum, quod si premissa vel aliqua seu aliquid de premissis, ad que dictus preceptor se et predictam domum superius obligavit, per ipsum vel per alium preceptorem seu magistrum pro tempore constitutum amitti contingeret, et tertio sollempniter admonitus satisfacere non curaret, magnusque magister transmarinus super hoc modo debito pro parte regia sufficienter requisitus, non emendaret infra annum post factam requisitionem, quod omissum est seu neglectum per dictum magistrum seu preceptorem pro tempore existentem, emendam et ultionem per subtractionem reddituum vel alio modo iuxta quantitatem et qualitatem excessus regia deliberatio recipiet, iuxta sue bene placitum voluntatis. Ut igitur universa et singula supradicta, coram nobis et baronibus nostris recitata, perpetue firmitatis, quantum est ex persona nostra, robur obtineant

¹⁾ In doc. Zenilen (in original ar fi putut fi Zemlen).

²⁾ In doc. Crassou u se confundă aici cu n, deci ar putea fi și Crasson.

que fide data porrectione dextre regalis nostre promisimus, durantibus obligationibus, ex parte domus factis, inviolabiliter observare et facere observari, presentem tradidimus paginam caractere bulle nostre auree communitam, et sepedictum preceptorem nomine domus Hospitalis prefate per dilectum et fidelem nostrum magistrum Achillem Albensem prepositum, aule nostre vicecancellarium, in possessionem predictorum corporalem auctoritate regia fecimus introduci. Datum per manus reverendi patris Benedicti archiepiscopi Colocensis et aule nostre cancellarii. Venerabili patre Stephano archiepiscopo Strigoniensi, Bartholomaeo Quinqueecclesiensi, Stephano Zagabriensi, Basilio Cenadiensi, Ponsa Boznensi, Artolpho Jauriensi, Zalaudo Vesprimiensi, Wicentio Waradiensi, Heymone Waciensi, Gallo Transilvano, Lamperto Agriensi episcopis, ecclesias dei feliciter gubernantibus. Rectislao ¹⁾ illustri duce Gallitie dei feliciter gubernantibus. Rectislao ¹⁾ illustri duce Gallitie et bene totius Slavonie, Stephano comite palatino, Laurentio woiavoda Transilvano, Dionisio magistro tawarnicorum et comite Posoniensi, Rolando iudice aule nostre, Mauricio magistro dapiferorum et comite Nytriensi, Chak magistro agasonum et comite Supruniensi, Bagin magistro pincernarum et comite de Bana, Paulo de Zounuk, Benedicto Musuniensi, Nicolae Zaladiensi, alio Nicolao de Ferro Castro, Henrico Symigriensi, Sewerito Albensi comitibus ac aliis quam pluribus comitatus et magistratus regni nostri tenentibus. Anno ab incarnatione domini MCCXLVII IIII. Nonas Junii, regni autem nostri anno duodecimo.

Nulli ergo <omnino hominum liceat hanc paginam> nostre confirmationi <infringere vel ei ausu temerario contraire> ²⁾. Datum Lugduni XIII. k<alendas> Augusti anno VIII.

Doc. Nr. 289.

1248,

Nos Laurencius vaivoda Transilvanus et comes de Wolkow fidelibus suis Teutonicis in Wynch et in Burgberg commorantibus salutem et gratie sue plenitudinem. Solet annuere celsitudo principum iuris petitionibus et honestis desideriis favorem benivolum impertiri, Hinc est quod ad notitiam universorum quibus presentes ostenduntur volumus pervenire, quod fidelibus hospitibus nostris in Wynch et in Burgberg commorantibus omnem per omnia libertatem videlicet in silvis, pascuis et aquis, sine quorum amiculo temporaliter vita humana non ducitur, quam habent provinciales comitatus Scybiniensis, duximus indulgendam. Praeterea eisdem indulgemus quatenus de plena curia nobis quilibet annuatim tria pondera argenti decime combustionis et cum magna statera solvere teneantur, seldenarius vero habens pecora pondus et dimidium.

¹⁾ In doc. la inceput Ratislao (ca la Fejér), apoi corectat în Rectislao.

²⁾ Clauză finală, prohibitivă, obișnuită în actele pontificale și reprodus prescurtat în registre